

ERDÉLY

ALAPÍTVÁ 1892-BEN

Az Erdélyi Kárpát Egyesület
– Kolozsvár 1891
Értesítője
Új sorozat, 2009/8.

Szerkesztők:

Tóthpál Tamás
(tothpal.tamas@gmail.com)
Kovács Zsuzsa
Lőrinczi István

Szeptemberi rendezvények

■ **Szeptember 2. (szerda):** Közgyűlés 17 órától az Apáczai-líceumban.

■ **Szeptember 2. (szerda):** Szedegető túra (12 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Székely Lavotta (0748-036290).

■ **Szeptember 1–3. (kedd–csütörtök):** Nagyszülő–unoka túra a Kalotahavasra (Vlegyásza). Első és harmadik nap 25 km gyalog. Találkozás 7.20 órakor a nagyállomás előtt. Túravezető: Feischmidt János (0722-542360).

■ **Szeptember 5. (szombat):** Autóbuszos kirándulás Gyulafehérvárra, Csombordra, majd sajt- és borkostoló Magyarlapádon. Indulás 7 órakor a Széchenyi téri Flip elől. Túravezető: Kovács Zsuzsa (0264-456010, 0740-067977).

■ **Szeptember 5. (szombat):** Vonatos kirándulás: sztánai Száz éves somliget. Találkozás 7.20 órakor a nagyállomás előtt. Túravezető: Bagaméri Tibor (0742-776930).

■ **Szeptember 5. (szombat):** Vonatos fürdőtúra Szamosújvárra. Találkozás 7 órakor a nagyállomás előtt. Túravezető: Szócs Miklós (0264-550310, 0740-061741).

■ **Szeptember 5–6. (szombat–vasárnap):** Hunyadi Mátyás emléktúra. Találkozás 8 órakor a nagyállomás előtt. Szombaton Ördögkeresztúr (28 km), szállás a református parókián. Vasárnap: Pusztatopa, Sárdi erdő, Türe, Magyargorbó (24 km). Túravezető: Kiss János (0364-807639, kjani51@gmail.com).

■ **Szeptember 6. (vasárnap):** Pokolköz, gyűjtőgető túra (6 km). Találkozás 9.20 órakor a Széchenyi téri 31-es és 39-es buszmegállóban. Túravezető: Szakács Éva (0264-550442, 0743-670685).

■ **Szeptember 9. (szerda):** Túravezetők tanácskozása 17 órától a székházban.

■ **Szeptember 12. (szombat):** Lombi séta (10 km). Találkozás 9 órakor az autóbuszállomás előtt. Túravezető: Márton Erzsébet (0742-037179).

■ **Szeptember 12–23:** Miláno, Lisszabon, Dél-Spanyolország. Szervező: Prezensky Tibor (0264-456022).

■ **Szeptember 13. (vasárnap):** Brüll kilátó (12 km). Találkozás 9 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Szócs János (0742-690881).

■ **Szeptember 16. (szerda):** Szedegető túra (12 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Székely Lavotta (0748-036290).

■ **Szeptember 16–22:** Autóbuszos kirándulás: Mosonmagyaróvár, Linz, Bécs. Indulás 6 órakor a Széchenyi téri Flip elől. Túravezető: Kovács Zsuzsa (0264-456010, 0740-067977).

■ **Szeptember 19. (szombat):** Kolping forrás, Hajtás-völgy (12 km). Találkozás 9 órakor a 31-es autóbusz Széchenyi téri végállomásán. Túravezető: Márton Erzsébet (0742-037179).

■ **Szeptember 19. (szombat):** Testes, Szamosok közti gerinc (35 km). Indulás 7.15 órakor a Magyar Színház elől, autóbusszal Magyarlónáig. Túravezető: Kiss János (0364-807-639).

■ **Szeptember 20. (vasárnap):** Görbe túra (10 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Bagaméri Tibor (0742-776930).

■ **Szeptember 23. (szerda):** Szedegető túra (12 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Székely Lavotta (0748-036290).

■ **Szeptember 24. (csütörtök):** Autóbuszos kirándulás a dési sóbányához és Csicsó várához. Indulás 7 órakor a Széchenyi téri Flip elől. Túravezetők: Martonossy Magda és Palczer János (0264-441722).

■ **Szeptember 26. (szombat):** EKE forrás, hagyományőrző túra (23 km). Találkozás 9 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Szakács Éva (0264-550442, 0743-670685).

■ **Szeptember 26–27. (szombat–vasárnap):** Autóbuszos kirándulás: bukovinai kolostorok. Indulás 6.30 órakor a Széchenyi téri Flip elől. Túravezető: Szabó István (0748-140551).

■ **Szeptember 27. (vasárnap):** Bivalyos, Árpád-csúcs (22 km). Találkozás 9 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Székely Lavotta (0748-036290).

■ **Szeptember 29–október 4.:** Autóbuszos kirándulás Zala megyébe: nevezetességek és termálfürdők. Indulás 6 órakor a Széchenyi téri Flip elől. Túravezető: Kovács Zsuzsa (0264-456-010, 0740-067977).

■ **Szeptember 30. (szerda):** Szedegető túra (12 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Székely Lavotta (0748-036290).

■ **Október 3. (szombat):** Autóbuszos kirándulás: Verespatak, Abrudbánya, Zalátana, Magyarigen, Boroskrakkó. Indulás 7 órakor a Széchenyi téri Flip elől. Túravezető: Szócs Miklós, (0264-550-310, 0740-061741).

■ **Október 3. (szombat):** Bácsi torok (12 km). Találkozás 9 órakor a Törökvágás tetején. Túravezető: Márton Erzsébet (0742-037179).

■ **Október 4. (vasárnap):** Séta a Bükkben (10 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Bagaméri Tibor (0742-776930).

■ **Október 7. (szerda):** Közgyűlés 17 órától az Apáczai-líceumban.

■ **Október 9–11. (péntek–vasárnap):** Közös kirándulás a Gyalui-havasokba a Hajdú-Bihar megyei Természetbarát Szövetség és az EKE Nagyvárád '91 tagságával.

■ **Október 10. (szombat):** Autóbuszos kirándulás az Ompoly-völgyébe. Túravezetők: Martonossy Magda és Palczer János (0264-441722).

■ **Október 16–18. (péntek–vasárnap):** Autóbuszos kirándulás: Csíkszereda (egyiptomi kiállítás), Kézdiszentlélek, Csomakörös. Túravezető: Kovács Zsuzsa (0264-456010, 0740-067977).

■ **November 20–22. (péntek–vasárnap):** Autóbuszos kirándulás: Debrecen – a **Mes-siások** című kiállításra –, Hajdúszoboszló. Túravezető: Kovács Zsuzsa (0264-456010, 0740-067977).

Szolgáltatás napok a székházban hétfőn és szerdán 17–18 óra között, kedden és csütörtökön 11–13 óra között. **EKE fotóklub:** minden kedden 17 órától a székházban. **Könyvtár:** minden csütörtökön 17–18 óra között a székházban. Rendezvényeinkre minden érdeklődőt szeretettel várunk.

Forrásbitorlás

TÓTHPÁL TAMÁS

Záródott már a dachau haláltábor körül a felszabadító seregek gyűrüje. Binder Lajos szanitéc szolgálatos volt

BOZSOKI ADRIENN

Binder forrás...

be a lágerben, vagy éppen az állomáson, ahová nem maga vállalta „kötelessége” szólította. Közben megjött a parancs is: a kellemetlen tanúkkal végezni kell! Hogy, hogy nem, aztán mégis megúsza. Ama kevés Kolozsvárról deportált zsidó közé tartozott volt, akik a sors kegyelméből mégiscsak hazatérhettek. Igaz, körülményes, mondhatni, kalandos, turistához méltó utakon.

Binder Lajos, akiben nagy turistaelődünket tisztelhetjük (1921–1998), már fiatal korától a turizmusnak, a természetjárásnak szentelte életét. A két világháború között a Kolozsvári Munkás Sport Klub turista szakosztályának tagja volt. Rádiószerelő, villanyszerelő, majd a kolozsvári Energetikai Líceum mestere. Az *Erdély* egyik régi számában, egy 1939-ben a Csalhóra tett EKE-túrán való részvételéről is olvashatunk. Ezen a kiránduláson Reschner Gyulával, Kopár Ferenc Titu rádiószerelővel és Muresán József fodrásszal, tutajjal tették meg a Besztercén az oda vezető utat.

Dachauból való visszatérte után az Akarat-Voința Sportegyesület Turisztikai szakosztályát szervezte meg és vezette haláláig. „Erdély természeti szépségeinek, de elsősorban Kolozsvár környékének csodálója és védelmezője volt, s mint a Turista Szakosztály elnöke, kirándulásain megszerettette a természetjárást mind az ifjúsággal, mint a nyugdíjasokkal. Emlékét egy forrás őrzi, közel a bükki

vadászházhoz” – írja róla Ajtay Ferenc.

A forrást halála után építették ki emlékére volt túratársai és tisztelői, de tábláját, már avatása után, akárcsak az EKE-forrás tábláját, bárbar kezek eltávolították. Ezek után, egy időállóbbnak tűnő megoldást választottak és sötétvörös alapon, mozaikkal kirakva olvashattuk: Izvorul Binder 1998. Jőmagam, Kiss Jani idei március 29-i, *Húsz bükki forrás* túsáján olvashattam utoljára a feliratot. Egy hónappal ezelőtt túratársaim értesítettek, hogy a forrás tábláját lebetonozták és most Ovidiu 85 felírás éktelenkedik rajta. Egy 1985-ben született fiatalembert zavarhatott a név?...

*

A 19. század végén alakult turistaegyesületek, aztán a később megalakult természetbarát egyesületek óriási munkakedvvel, egymással versengve hozták létre az úgynevezett turista alkotásokat. Az elődök alkotókedvét örököltük, munkájukat folytatjuk, akár szerényebb körülmények között is. Kilátótornyok, források, emléktáblák, jelzett utak... hirdetői az önzetlen turistamunkának.

Az önzetlenség nem vitatható, hiszen az, aki turistautat hoz létre, az amúgy is ismeri, nincsen szüksége rá, azért helyezi el a jelzéseket, hogy mások el ne tévedjenek. Legkevesebbet a forrás építője iszik az általa épített forrásból, a szomjazó vándor öröme hozta létre. Ezért szép dolog az, ha valaki forrás-

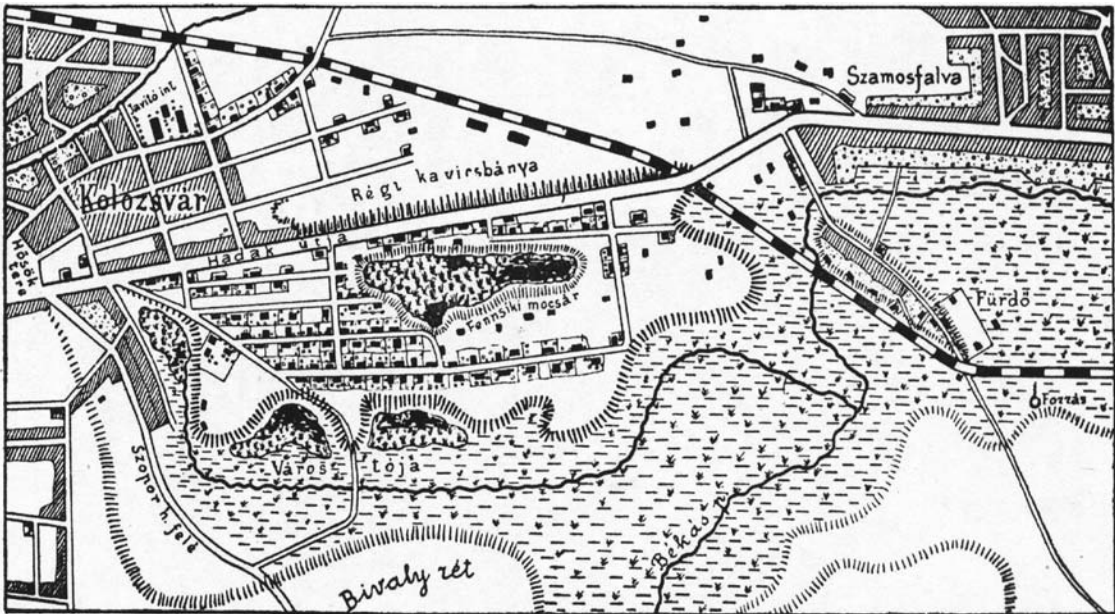
SZÓCS JÁNOS

... ma már Ovidiu

sépítéssel, karbantartással foglalkozik. De a Binder forrás „átkeresztelése” esetében csak éppen önzetlenségről nem beszélhetünk. Egy kész, kiépített forrásra más nevet írni? Erre legjobb esetben azt mondhatjuk: FORRÁSBITORLÁS.

Restitutio

■ Rovatunk célja a turista-társadalom nagyjainak ki nem adott, vagy másutt kiadott írásainak, úgymond „visszaszolgáltatása” olvasóink felé az egyesület folyóiratában. Nyárády Erazmus Gyula *Kolozsvár környékének mocsárvilága* című kötete a Szabó T. Attila szerkesztette *Erdélyi tudományos füzetek* sorozatban jelent meg, 1942-ben. Ebből közlünk egy, Kolozsvár keleti fertályát bemutató, számos hely-, illetve tájtörténeti adatot tartalmazó részletet. A Tóköz mintegy fél évszázada kezdte meg átalakulását, hogy a mai kolozsvári számára a Iulius Mall és a Selgros közötti területet jelentse.

Az akvaristák a 60–70-es években a Bivalyrétre jártak piros vízbíbolháért

Hadak útja-tócs csoport

■ Bármily egyhangúnak is lássék, ez a terület egyike a legérdekesebb kolozsvári felszíni alakulatoknak. Az itteni formák szemlélete szemünk elé varázsolja a diluviumi vizek szeszélyes csapongását, amely itt fennsíkszigeteket vagy félszigeteket alakított. A szóban levő mocsarak ugyanis a körül a fennsíksziget körül keletkeztek, amelyen a Hadak útja Kolozsvár és Szamosfalva között áthalad. Ami a legfeltűnőbb, tavak nemcsak a fennsík kerülete mentén helyezkednek el, hanem annak belsejében is. Miként a mellékelt térkép szemlélteti, a fennsík közepe táján, annak hossztenge-lyével párhuzamosan zárt dolinaszerű mélyedés van, hasonlatosan azokhoz a mélyületekhez, amelyeket karsztos vidékeken szoktunk látni. Ebből a mélyü-letből tehát nincs kifolyás, s ezért itt már réges-régen hatalmas tó keletkezett. Hogyan állhatott elő ez a zárt mélyedés? Természetesen a karsztos jelen-ségekhöz nincsen semmi köze. Igen valószínű, hogy a Hadak útja-fennsíket hosszában keskeny völgyeléssel volt átvágva.

Ennek a völgyelésnek a végeit torlaszolták és zárták el a diluviális áradmányok, megalkotva a mai mélyedést. A Hadak útja tócs csoportjának 3 tavaról kell külön megemlékeznünk. 1. Város tója, 2. Utcaközi mocsár, 3. Fennsíki mocsár.

1. **Város tója.** 330 m magas fekszik Kolozsvár keleti vége közelében, annak a szigetszerű fennsíknak déli szélén, amelyen a Kolozsvár–Szamosfalva közötti műút, a Hadak útja áthalad. Néhány évtized előtt egészen pusztá volt e vidék, ma azonban nemcsak az országot mentén, hanem a fennsík déli szélén is lakóházak egész sora húzódik. Utóbb egy darabig szemét-lerakódó volt a tó széle; ennek nyomai ma is láthatók. A város szemetét ma a tó déli szélén rakják le s igityekenek feltölteni a medencét. A Város tója völgyelésének vizét egy csatorna a Békás patakba vezeti le.

A Város tója két, egymástól kb. 500 m-re lévő tóból áll, melyek a Bivalyrét fennsíkjá és a Hadak útja fennsík közötti lapos völgyülésben vannak. A két tó között mezei út vág át. A tavak a völgyelésnek a fennsík szélén lévő leg-

mélyebb részén vannak, s innen dél felé a talaj egyenletesen emelkedvén, mezofil rétegekbe mennek át. Az alábbiakban a nagyobb nyugati tavat fogjuk ismertetni.

Noha a Város tója déli szélét a legelésző marha rongálja, s lecsapolásnak is ki van téve, mégis víztükre az 1939-i száraz nyár után is jelentékenyebb volt, mint aminőnek a részletes térkép feltűnteti. A Ny-i tó kb. 40 m széles és mintegy 300 m hosszú, kifliszerűen görbült. Északi szélén meredek plató szegélyezi, déli széle átmeneti övvel szegélyezve, tele sós és Graminea vízi növényekkel, melyeket legelnek. Közvetlen közelében nincsenek épületek. A másik, a keleti tó, hasonló fekvésű, de ott a plató szélén sűrű hársor húzódik végig. A tóban 2 nagy, kb. 40 m hosszú víztükrör van. E tükrör nyugati végénél Typha latifolia [Széleslevelű gyékény] csoportok, egyebütt sűrű nádas. A plató felőli tószélén sűrű Ceratophyllum submersum [Sima tócsagaz] vegetáció van Lemna minor és L. Triculata-val [békalencsék]. A parton köröskörül Puccinellia distans [közönséges mézpázsit] al-

kot gyepeket, szétszórtan pedig Chenopodium crassifolium, C. glaucum és C. polyspermum [libatopok], Atriplex hastata [szikiloboda] fordul elő. Egyéb vízi növényként feljegyezzük: Triglochin maritimum [tengerparti kígyófü], Bidens tripartitus [subás farkasfog], Juncus compressus [réti szittyó], Galega officinalis [kecskerúta], Festuca arundinacea [nádkepű csenkesz], Scheonoplectus Tabernaemontani [kötőkáká], Lycopodium europaeus [vízi pemete], Mentha aquatica [vízi menta], Oenanthe aquatica [mételtykóró], Carex vulpina [rókasás] stb. Borbás Vince itt a nevezetes Peucedanum palustré [mocsári kocsord] is találta, de ezt nem tudtam fel- lelni, Landoz pedig Cladium mariscust [télisás] közölt innen.

2. **Utcaközi mocsár.** Jelenté-keny mocsár, melyet a város terjedése útján úgyszólván bekerített. Mindjárt a Hadak útja kezdeténél található; vize a Város tója mellett vezetődik le. Víztükre és buja növényzete van. A növényzet főleg Schoenoplectus, Butomus, Bolboschoenus [kákafélék], Glyceria aquatica [harmatkása] és Bidens tripartitusból áll. Há-

Kolozsvári túravezetők a XVIII. EKE vándortáborban

LŐRINCZI ISTVÁN

A kolozsvári EKE öt tapasztalt túravezetőt küldött a XVIII. Országos EKE Vándortáborba, amelyet az idén a Belényes melletti Várasfenesen szervezett komoly csapatmunkával július 28–augusztus 2. között az Erdélyi Kárpát Egyesület '91 Nagyvár. A rendezők 20 különféle túrát szerveztek. Ezek lefedése megfelelő számú és tapasztalt túravezetővel, sarkalatos pontja egy ilyen jellegű tábor sikerének. Tiponut Tibor az EKE '91 Nagyvár elnöke, a tábor parancsnoka kérésére Kolozsvárról Feischmidt Jánost, Kovács Zsuzsát, Lőrinczi Istvánt, Szabó Istvánt és Szócs Jánost küldték a felelősségteljes túravezetői munkára. A tábor résztvevőinek száma a várakozásoknak megfelelően megközelítette a kilencszázat.

A túrák, amelyekre szükség szerint túravezetőként vagy segéd-túravezetőként beosztottak,

különböző gond nélkül zajlottak, a siker érdekében a legtöbbet próbáltuk nyújtani. Például, vegyük az egyes számú, egyik közkedvelt túrát, a Nagy-Bihar csúcsra. Bár a kiírás nagyon nehéznek minősítette, a részvétel minden nap maximális volt. A kolozsvári csapatból, segéd-túravezetőként, négyen is feljutottak az 1849 m-es csúcsra, bizonyítva ezzel is a kolozsvári EKE komolyságát, segítőkészségét és nem utolsósorban túravezetőink szakértelmét.

Kolozsvári szemmel és az utólagos visszajelzésekkel ítélve állíthatjuk, hogy a XVIII. EKE vándortábor sikeres volt. Ennek érdekében mindannyian legjobb tudásunk szerint segítettünk. Különösen jól fogott a debreceni segítség, amit az ottani Természetjáró Szövetségtől, a Kovács Kálmán titkár vezette csoporttól kaptunk. A jövő évi vándortábor, reményeink szerint, valahol Székelyföldön szervezik majd.

Hírek

SZÉKHÁZAVATÓ

■ Augusztus 7-én, pénteken, Ft. Kovács Sándor kanonok, főesperes-plébános felszentelte az Erdélyi Kárpát Egyesület-Kolozsvár 1891 szervezet Szentegyház utca 2. szám alatti székházát. Az ünnepélyes

eseményen az elnökség, a választmány és az egyesületi tagok vettek részt.

SZOLIDARITÁS TÜZE

■ Az 1933-as gödöllői jamboree idején a Magyar Cserkészszövetség Magyar Szolidaritás Napot

Ünnepélyes székházavatón az EKE-csapat

rendezett, mikor a cserkészeink tábortüzeket gyújtottak egész Magyarországon és az elcsatolt területeken. A Külföldi Magyar Cserkészszövetség 2003 augusztusában felújította e fontos kezdeményezést. Ennek nyomán az EKE kolozsvári osztálya évi túraprogramjának azóta is állandó része a Magyar Szolidaritás Tüze.

Az idei tábor-tűz augusztus 20-án, a Bácsi-torokban lángolt fel, 21 órakor, akárcsak szerte a Kárpát-medencében, de a föld minden magyarok által lakott részén is. Az itteni, több mint 30 résztvevővel zajló, éjszakába nyúló sikeres túrát Bagaméri Tibor vezette.

KÓS KÁROLY EMLÉKTÚRA

■ Augusztus 22-én sikeresen lezajlottak a VI. Kós Károly Emlék- és Teljesítménytúrák. Az 50, 25 és 10 km hosszú, valamint egy rövidebb kalotaszegi emléktúrán mintegy ötvenen vettek részt.

T. T.